

ἐμφυτεύτηκαν ἀπ τὴ φύση, καὶ τροποποιήθηκαν ἀπ τὴν ἀγωγή — τὸ νὰ θαυμάζεις καὶ τὸ νὰ περιφρονεῖς, τὸ νὰ πέρνεις τὸν κόσμον ἀπ τὴν ποιητικὴν τοῦ ἢ τὴν πεζὴν τοῦ μεριά — πού μὲ τὴν ἐνωσὴν τους, σὲ διάφορες ἀναλογίες, γεννοῦν ἓνα σωρὸ ποικιλίης τῆς ἡθικῆς διάθεσης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὅχι δίχως ἀντιπάθεια βλέπουμε στὸ ἔργο πού ξετυλίγεται μπροστά μας, νὰ θριαμβεύει στὸ τέλος τὸ κατώτερο στοιχεῖο. Τὰ ἐγκλήματα τοῦ Φάουστ εἶναι πολλὰ, ἀλλὰ ἡ θέλησή του φαίνεται νὰ εἶναι μικρὸς μέτοχος σ' αὐτά· καὶ μετὰ τὸ σχετισμὸν τοῦ μὲ τὸ διάβολον, αἰστάνεται ἐνάρετα, ἀκόμα κι εὐγενικά, μολονότι ἐνεργεῖ κακά· καί, ὅταν βλέπουμε τὸ Μεφιστοφελῆ στὸ τέλος νὰ πιτυχαίνει στὸ νὰ καστρέψει ἓνα ὄν τόσο πολὺ ἀνώτερόν του ἀπ ὅλες τὶς ἐπόψεις, μᾶς φαίνεται σὰ τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ νὰ βγῇκε νικηφόρον στὴν πάλῃ τοῦ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ καλοῦ, τὸ ταπεινὸ μέρος τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου νικηφόρον στὴν πάλῃ τοῦ μὲ τ' ἀνώτερον. Ἀλλὰ ἂν τέτοιο εἶναι τὸ αἶσθημά μας δὲ φταίει ὁ ποιητής. «Ἡ ψυχὴ πού ἀμάρτησε, θὰ πεθάνει», εἶναι ὁ νόμος τῆς φύσεως ὅπως καὶ τῆς ἀποκάλυψης, καὶ πιάνεται γιὰ τὴν ἀπελπισμένη λωλὴ τρεχάλα κι ὀρμή, κι ὅταν ἀκόμα δὲν ἔχει ὁ αἰτιὸς τους κανέναν ἡθικὰ κακὸ σκοπὸ — γιὰτὶ ἀποφέρνουν ὀλέθριες συνέπειες στὸ ἄτομον ἢ σὲ ἄλλους, καὶ πρέπει ἔτσι νὰ τιμωρηθοῦν. Ἡ ἐνοχὴ τοῦ Φάουστ ἐπῆρχε πολὺ πρὶν παρατήσῃ τὴν ἀπομόνωσίν του ἢ ριχτεῖ στὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὰ πνεύματα· ἄρχισε ὅταν ἄφησε τὶς ἐπιθυμίες του νὰ φτάσουν πέρα ἀπ τὰ ὄρια μὲ τὰ ὁποῖα ἡ φύση τὸν εἶχε περιορίσει, ὅταν ἄφησε τὸ πνεῦμα του νὰ παραστρατεῖ — ἔστω καὶ στὸ γύρεμα τῆς ἀλήθειας — μέχρι πού ἀμφέβαλε τὴν ὑπαρξὴν μιᾶς Πρόνοιας, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ἡθικῶν ξεχωρισμάτων. Ὅλες του οἱ πάρα ὕστερα δυστυχίες καὶ τὰ ἐγκλήματατά του, εἶχαν τὴν ἀρχήν τους σ' αὐτὴ τὴν τόσο ἀπὸ πρώτη ὄψιν, ἀξιοσυγχώρητη παραβάσῃ...

Μεταφρ. ἀπ τ' Ἀγγλικά: Α. Μ.

ΠΡΩΤΟΓΟΝΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

Μὰ τόσον εὐκόλα πεθαίνουν; Ἔτσι γοργὰ σβύνεται ἡ ζωὴ;

Αὐτὲς οἱ ἐρωτήσεις ἐρχόντουσαν συχνὰ στὸ νοῦ τοῦ Μανσούρ σὰν προχωροῦσε καθάλλα στὸ γαδοῦρι τοῦ κατὰ

τῇ μεγάλῃ πολιτείᾳ ἓνα ἀνοιξιάτικο πρωΐ. Καὶ δὲν τὸν κυνηγοῦσαν τώρα μονάχα κι ἐπίμονα τ' ἀποκαρδιωτικά ἐρωτηματικά. Ἀπὸ κεῖνο τὸ τραγικὸ μεσημέρι ποὺ θάφηκεν ἄλλοκο τὸ ἄλῳνι μὲ τὸ ζεστὸ ἀνθρώπινο αἷμα, καθημερινὰ τὸν ἐβασάνιζεν ἀφάνταστη ἀγωνία ποὺ ὅταν ἀδυνατίζεν, ἀκολουθοῦνταν ἀπὸ τὸ στερεώτυπο,

Μὰ τόσον εὐκόλα πεθαίνουν;

Κι ὅμως ὄχι, χίλιες φορὲς ὄχι δὲν ἔπρεπεν τόσον ἀπαλὰ τόσο σύντομα νὰ ξωφλήσει μὲ τὴ ζωὴ κι ὁ ἄλλος. Ὁ τραγικὸς φταίχτης! Γιατὶ ἄλλοίμονο, τὸ αἷμα ποὺ εἶχε πλημμυρίσει τὸν πλακοστρωμένο περίβολον ἔξω στὰ χωράφια, τὸ αἷμα αὐτὸ δὲν λάχαινε ἀπόξενο. Τοῦ γέρου του γεννήτορα, τοῦ λατρεμένου του πατέρα, ἀνῆκε τρισαλλοῖτου!

Ἀναβεν ὅλο του τὸ εἶναι ἀπὸ ὀργὴ σὰ φαντάζονταν τὴ φορικτὴ σκηνή. Ὑψωνε τότες ἀπειλητικὰ τὴ γροθιά κατὰ τὴν πολιτεία. Ἐκεῖ κλεισμένος σὲ κατασκότεινο κελὶ καρτεροῦσε τὴν καταδίκη ὁ φρονιᾶς. Σήμερα μάλιστα θ' ἀπαγγέλονταν ἡ ἀπόφαση. Κι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μανσοῦρ ὕστερα ἀπὸ ἓνα γράμμα ποὺ εἶχε στείλει τώρα τρεῖς μέρες στὸ δικαστὴ, πῆγαινε νὰ παρασταθεῖ καλεσμένος μάρτυρας.

Τῆς νύχτας τὰ φάδια δὲν εἶχαν ἀκόμα ξεδιαλύνει τοῦ φωτοδότη οἱ ἀχτίδες. Προχωρόντας ὅμως ὁ Μανσοῦρ συναπαντιῶνταν μὲ χωριᾶτες ὀπλισμένους μὲ τσαπιά ποὺ σπεύδανε πρὸς τὰ χωράφια. Κάπου διασταυρώθηκε μὲ δυὸ μικροὺς μεταπράτες πανικῶν ποὺ χαρωποὶ πηλαλοῦσαν γιὰ κάποιο ἐβδομαδιατικὸ πανηγῦρι ἔχοντας ὅλη τὴν προαμμία τειά πάνω σὲ ὑπομονητικὸ ὑποζύγιο. Παρακάτω καλημερίσθηκε μὲ γνωρίμους καλημέριδες ποὺ ὀδηγοῦσαν τραγουδώντας μιὰ συντροφιά καμηλιῶν φορτωμένων γεννήματα.

Μὰ ὅσο ὅλοι τους χαιρετοῦσαν ἀνοιχτόκαρδα τόσον αὐτὸς ἀποκρίνονταν βαρύθυμα.

Καὶ προχωροῦσε.

Κάπου πλεῖο πέρα ἡ ματιά του ἔπεσε σ' ἓνα βατραχάκι ποὺ εἶχεν ἀλλαργέψει ἀπὸ τὴ διπλανὴ σπορὰ καὶ χοροπηδοῦσεν ἀμέριμινα πάνω στὸ δημόσιο δρόμο. Μὰ ὥσπου νὰ τὸ προσέξει νάσου τὸ γαῖδοῦρι προλαβαίνει καὶ μὲ τὴ βαρειά ὀπλὴ του τὸ πλακώνει. Μάταια μ' ὅλη τὴν δρμὴ τράβηξε τὰ γκέμια καὶ σταμάτησε τὸ ζῶο. Στρέφοντας ὁ Μανσοῦρ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ πίσω ξεχώρισε τὸ μικρὸ πλᾶσμα ἀκίνητο μὲ τεντωμένα τὰ λιγνὰ του πόδια.

— Για Ἰλλάχ, μονολόγησε δυνατὰ σουφρόνοντας τὰ φρούδια ἀπὸ θυμὸν, μὰ τόσον εὐκόλα πεθαίνουν;

Καὶ προχώρησε

Ἐξαφνα σὲ μιὰ σκέψη μετέλλαξε μορφὴ χαμογελόντας πικρὰ καὶ σατανικά. Θὰ θαρροῦσε κανεὶς πὼς ὅλα ξεχάσθηκαν μπροστὰ τῆς. Θυμήθηκε τὸ γράμμα ποὺ ταχυδρομήσε στὸν εἰσαγγελέα. Τὴ μαρτυρίᾳ ποὺ καλοῦνταν νὰ ἐπαναλάβει καὶ προφορικὰ στὸ δικαστήριον. Καὶ δὲν κρατήθηκεν. Ἐνα πλατὺ ἄγριο γέλιο ξέσπασε ποὺ ἄφισε νὰ φανοῦν τὰ κάτασπρά του δόντια καὶ ἡ γροθιά του προτάθηκεν ἄλλη μιὰ φορὰ ἀπειλητικὰ κατὰ τὸν ἀθώωτον ἐχθρό.

Οἱ μυτεροὶ μιναρέδες τῆς πολιτείας ξεδιακρινόντουσαν πλεῖα καθαρὰ. Οἱ διαβάτες στὸ δρόμον καὶ τὰ κοράκια στοὺς αἰθέρες πλήθαιναν. Ἡ σκόνη ἀπὸ τὸ ποδοβολητὸ τῶν περαστικῶν ζώων ἐπύκνωνε σὲ σύννεφα. Κάπου σὲ γειτονικὴ φοινικιά ἀκούσθηκε ζωηρὸ τραγοῦδι καλλικέλαδου πουλιοῦ.

Ὁ Μανσούρ σὲ τίποτα δὲν ἐπρόσχε. Ἐπίμονα τώρα ὁ νοῦς τὸν ἄλυσσόδενε στὸ βράχον τῆς ἀμφιβολίας, θέτοντας τόσα ἐρωτηματικά δίχως νὰ νοιώθει τὴ δύναμιν ν' ἀπαντήσῃ θετικὰ ἔστω καὶ σ' ἓνα. Κι ὅμως ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχει τὸ σχέδιόν του. Τὸ ἀπαιτοῦσεν ὁλόψυχα ἡ διάννοιά του.

Ἄλλοτε πάλιν ἀναρωτιόνταν, μὲ ποιὸ δικαίωμα αὐτοὶ οἱ πληρωμένοι Μπέηδες ἀπὸ τὸ κράτος, οἱ δικαστὲς ζητοῦσαν νὰ δικάσουν μιὰ διαφορὰ ποὺ παρουσιάζονταν ἀνάμεσα αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρικοῦ του φονιά; Ἐπόνεσαν ἐκεῖνοι ὡσὰν αὐτὸν; Ταπεινώθηκαν αὐτοὶ ὅσον αὐτὸς;

Ὅχι δὲν θὰ τοὺς γίνονταν τὸ χατῆρι ν' ἀποδώσουν δικαιοσύνη βγαλμένη ἀπὸ παχειὰ σκονισμένα βιβλία. Θὰ γελοιοποιοῦσεν αὐτὸς τὴ σοφία τοὺς φθάνει νὰ θριάμβευεν ἡ πονηριά του. Ὅμως θὰ τὸ κατώρθωνε;

Τὸ σατανικὸ γέλιο μαραίνονταν μόλις γεννιόνταν ἡ ἀβεβαιότητα.

Σὲ λίγο ὅταν ἔφθανε στὰ πρῶτα σπίτια ὁ θεὸς τῶν προγόνων του Ρᾶ πάνω στὸ μυριόχρονον πλοῖον φανέρωνε πλεῖα τὴ δόξα του κατὰ τὴν ἀνατολὴν.

Μπαίνοντας ὁ Μανσούρ στὴν πολιτείαν, παράδωσε τὸ ζῶον του σ' ἓνα χάνι γιὰ φύλαξιν, κι ὥσπου νὰ σημάνει ἡ ὥρα τῆς δίκης πῆρε τοὺς δρόμους χαζέβοντας μπρὸς στὶς προδηκὲς τῶν μαγαζιῶν, ὡσὰν ὁ ἡσυχώτερος πολίτης τῆς Φαραωνίτικης γῆς. Ἀνθρώποι πολλοὶ περνοῦσαν δίπλα δί-

χωρὸς νὰ τὸν συνερίζουνται. Ποῦ νὰ φαντάζονται τὸ παιγνίδι κοὺ τοίμαζε τῆς ὀργανομένης κοινωνίας. Ὁ ἴδιος θάυμαζε τὴν ψυχραιμίαν καὶ τὸ θάρρος του.

Μόνον ὅταν ἦλθεν ἡ στιγμή ν' ἀντικρύσει τὸ κτίριο τοῦ δικαστηρίου σὰ νὰ τὸν κυρίεψε κάποια ταραχή. Ὅμως πρόσκαιρα. Κινώντας τὸ κεφάλι νευρικά σὰ νὰ ὑπόκηπτε μοιρολατρικά στὰ γραμμένα καὶ σφίγγοντας τὴ γροθιά μ' ἄμετρο κι ἐπίμονο μῖσος γιὰ τὸν ἐχθρὸ ποὺ τοῦ προξένησε τὸ ἀγιάτρευτο κακὸ μπῆκε στὴ μεγάλην αἴθουσα.

Κόσμος πολὺς εἶχε καταλάβει τὰ θroniá. Περίεργοι ποὺ πάντα τρέχουν νὰ παρακολουθήσουν τίς συνέπειες τῆς ἀνθρώπινης ροπῆς στὴν καταστροφή. Ἀρκετοὶ συχωριανοὶ τοῦ δολοφόνου. Μάρτυρες ποὺ ἐπέμειναν πὼς ξεδιάκριναν ἀπὸ ἀλλάργα τὸ δράμα, καθὼς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὑπόδικου κι ἄλλοι ποὺ ὀρκιζόντουσαν πὼς τὴν ἴδια ὥρα τὸν ἀντάμωσαν ἄλλου. Δὲν ἔλλειπαν ἀκόμα κι οἱ δημοσιογράφοι ποὺ ἔπρεπε νὰ γεμίσουν σχετικὴ στήλη τῶν ἐφημερίδων μ' ἐνδιαφέρουσες λεπτομέρειες.

Ὁ Μανσοῦρ κάθησε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα θroniá. Ἐξαφνα ἡ μεγάλη πόρτα πίσω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα στὸ βάθος ἀνοίχτηκε καὶ φάνηκαν οἱ δικαστὲς μὲ τίς χρωματιστὲς ταινίες στὸ στήθος καὶ τοὺς πλατεῖς μαύρους μανδύες. Μιὰ σιωπὴ νευρικὴ διαδέχθηκε τὸν ψίθυρο σὰ χτύπησεν ὁ Πρόεδρος τὸ κουδοῦνι.

Ἡ δίκη ἄρχιζε. Ὡπλισμένοι χωροφύλακες φέρανε τὸν ὑπόδικο ὥς τὸ скаμνὶ του.

Τὸ διάβασμα τοῦ κατηγορητηρίου βιάσταξεν ἀρκετὴ ὥρα. Κατηγοροῦνταν ὁ Χάσαν Ἰμάμ πὼς μὲ προμελέτη γιὰ κτηματικὲς ἢ ἄγνωστες διαφορὰς σκότωσε τὸν γέρο Ἀμπελνοῦρ τὸν πατέρα τοῦ Μανσοῦρ ἔξω στὰ ἀλώνια μ' ἓνα χτύπημα ροπαλοῦ θανατηφόρο πάνω στὸ κρανίον. Κανεὶς ἄλλος δὲ παραστάθηκε στὸν τόπο σὰν ξετυλίχθηκεν ὁ φόνος.

Ἀπὸ τὰ κοντινὰ ὅμως χωράφια ἐβρέθηκαν μάρτυρες ποὺ ἀγνάντεψαν ἄνθρωπο νὰ τρέχει καὶ πὼς δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν κατηγορούμενο. Ἀφορμὲς καὶ καυγάδες παλιότεροι ὑπῆρχαν καὶ τὸ ματωμένο ρόπαλον ποὺ ἀνακαλύφθηκε κάπου παρακάτω ἀναγνωρίσθηκε γιὰ δικό του.

Ὅλα πρόδιναν τὴν ἐνοχὴν κι ὁ συνήγορος μὲ βία ἀποκρυπτε τὴν ἀπελπισίαν του, μὰ ὅταν ὕστερα ἀπὸ δλόκληρες ὥρες ἐξέτασης ἀκούσθηκεν ὁ κλητήρας νὰ ἐροντοφωνεῖ,

— Μανσοῦρ Ἀμπτελνὸρ μάρτυρας στὴν ὑπεράσπιση νὰ παρουσιασθεῖ, ἢ ἀποθάρρυνση τοῦ δικηγόρου μεταστράφηκε σ' ἀνείπωτη ἐκπληξη γιὰ τὸν πρωτόφαντο ἀπὸ μηχανῆς θεό.

Κι ὁ Μανσοῦρ προχώρησε πρὸς τὴν ὠρισμένη θέση.

Γιὰ μιὰ στιγμή ὅμως σὰ νὰ τὸν παρετήρησε τὸ θάρρος. Τὸν καλοῦσαν ἐκεῖ μπροστὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον νὰ ὁρκισθεῖ ἐπίσημα ὅτι θὰ ὁμολογήσει τὴν ἀλήθεια καὶ μόνο δίχως φόβο καὶ δίχως πάθος.

Ἕνας δισταγμὸς τὸν ἔκανε νὰ περπατεῖ μὲ βῆμα ἀκανόνιστο μὰ ὅταν κοντοζύγωσε στὴν ἐξέδρα κι ἀντίκρουσε τὸν κατηγορούμενο, κάθε ἀδυναμία κατανικήθηκε.

— Εἶσαι σὺ ὁ ἴδιος, τὸν ἐρώτησε μετὰ τὶς τυπικὲς διασαφίσεις ὁ πρόεδρος, πὺν ἔγραψες τὸ γράμμα;

— Μάλιστα, ἀποκρίθηκεν ἀδίστακτα ὁ Μανσοῦρ.

— Σὺ ὁ ἴδιος ὁ γιὸς τοῦ σκοτωμένου;

— Μάλιστα, ξαναπάντησε μὲ θάρρος αὐτὸς.

— Καὶ μὰς βεβαιώνεις πὺς ὁ κατηγορούμενος στέκει ἀθῶος γιὰ τὴν ἴδια ὥρα τοῦ φόνου τὸν ἀντάμωσες στὴν ἀντικρινὴ ὄχθη τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, πέντε ὥρες μακρὰ ἀπὸ τὸν τόπο πὺν συνέβηκε τὸ κακούρημα;

— Μάλιστα, ἀποκρίθηκε μὲ σταθερότητα ὁ Μανσοῦρ, κι ἄθελα διασταυρώθηκε πάλι ἡ ματιὰ του μὲ τὴν ἄλλη τὴν ἀνήσχη καὶ ταραγμένη τοῦ φονιά.

— Ὡστε δὲν θεωρεῖς ἔνοχο τὸν Χάσαν Ἰμάμ ὅτι σκότωσε τὸ γονιὸ σου, ξαναρώτησεν ὁ δικαστής.

— Ὅχι δὲν εἶναι ἔνοχος, ἐπέμεινε ὁ Μανσοῦρ κι ἔφερε τὴν παλάμη πάνω στό στήθος, σκύφτοντας μὲ σεβασμὸ ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ κρύψει ἓνα ἀδιόρατο μυστηριακὸ χαμόγελο, πὺν μ' ὅλα ταῦτα δὲ ξέφυγε τοῦ κατηγορουμένου.

Πόσο θὰ προτιμοῦσεν αὐτὸς ν' ἄκουγε τὰ ἴδια λόγια ἀπὸ ἄλλον ἀξιόπιστο στὴν περίστασι μάρτυρα!

— Μὰ κείνοι, πὺν ξαφνίσθηκαν περισσὰ ἥσαν οἱ χωριανοί.

— Ἀνήκουστο πράγμα, ψιθύρισεν ὁ Σέχ Σαλάμα, ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον στό διπλανὸ τού, ὁ γιὸς σκοτωμένου νὰ ὑπερασπίζεται τὸν κακούργο.

— Ὅσον ἀκέραιος ὁ γονιὸς τόσο δουλόπρεπος ὁ γιὸς παρατήρησεν ἄλλος.

— Θὰ σκιαζεται τὴν ἐκδίκηση τῆς γεννιᾶς τοῦ φονιᾶ, ξαναμίλησε πάλιν ὁ πρῶτος.

— Ἀλλοῖμνο, πρόσθεσεν ὁ ἄλλος, τὰ παιδιὰ μας τώρα δὲ φθάνουν τοὺς παλιοὺς μήτε στὴν ἀνδρεία μήτε στὸ φιλότιμο.

Τὸ δικαστήριον, ἐξακολούθησε τὴν ἐξέταση πολλές ὥρες. Μὰ ἡ ἀπόφασις ἦταν προεξοφλημένη πλειά μετὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Μανσοῦρ. Ἔτσι κανεῖς δὲν παραξενεύθηκε ὅταν ἀργὰ κατὰ τὸ σούρουπο λύθηκαν οἱ ἄλυσσιδες καὶ ἀφέθηκεν ἐλεύθερος ὁ κακοῦργος.

Οἱ χωριανοὶ τότες ποὺ τοιμαζόνταν νὰ ρίξουν πέτρα ἀναθεματικὴ στὴ μνήμη του, οἱ ἴδιοι τὸν σήκωσαν θριαμβευτικὰ στοὺς ὤμους. Τὶ τὸ περίεργο σ' αὐτὸ; Ἡ κοινὴ γνώμη κρίνει μὲ τὰ φανερὰ πάντα διδόμενα. Ποῦ καιρὸς τώρα νὰ σκαλίζει ψάχνοντας γι' ἀπώτερες ἀφορμὲς, γιὰ βαθύτερα αἷτια! Ἡ κοινὴ γνώμη χρειάζεται ἐντυπωτικὰ καὶ γοργὰ ποικιλίες καὶ δὲ θυσιάζει καιρὸ περισσὸ ἀπὸ τὸν προεπόμενον γιὰ κάθε δράμα καὶ σκάνδαλον ποὺ πέφτει στὴν ἀντίληψή της. Δὲν πονοκεφαλáει λοιπὸν γιὰτὶ σήμερα στιγμάτισεν ἕναν ἀθῶον καὶ αὔριον θὰ χειροκροτῇ ἕναν ἔνοχον!

Μὰ κεῖνος ποὺ ἄφισεν ὁλότελα ἱκανοποιημένος τὸ δικαστήριον ἦταν ὁ Μανσοῦρ. Εἶχε σώσει ἀπὸ τὰ νύχια τῆς ἀδιάφορης ἐξουσίας τὸν ἔνοχον ποὺ μόνο σ' αὐτὸν στέκονταν ὑπόλογος καὶ ὄχι στοὺς ψυχροὺς ἐκείνους ἀνθρώπους πάνω στὴν ἐξέδρα. Αὐτοὶ δίκαζαν καὶ ἀφαιροῦσαν ζωὴς μὲ τὴν εὐκολία καὶ τὴν ἀντίληψιν ποὺ δείχνει ὁ μάγεραι στὰ κοτόπουλά του.

Παράξενα συναισθήματα τὸν πλημμυροῦσαν. Μιὰ προκαταβολικὴ χαρὰ γιὰ κάτι καλὸ προσδοκούμενον. Μιὰ χαιρέκακη ἱκανοποίησις γιὰ τὸ ξεγέλασμα τοῦ Νόμου. Μιὰ ἀμολόγητη ἀνησυχία μήπως δὲ φθάσει στὸ ποθούμενον. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἕνα ἄσπονδο μῖσος γι' αὐτὸν ποὺ εἶχε γλυτώσει πρὸ ὀλίγου! Ναὶ δὲν ἀμφιβállει τὸ ἐλάχιστον γιὰ τὴν ἐνοχὴν του. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἐπιώρρησε γιὰ τὴν ἀπόλυτη αὐτὴ βεβαιότητα; Μὰ εἶχε τὸ σκοπὸν του.

Κανεῖς δὲν τὸν συνερίσθηκε σὰ γύρισε στὸ χωριό.

Ὅλονῶν ἡ προσοχὴ στρέφονταν στὸν ἀθωομένο.

Φίλοι, γνώριμοι ὥς καὶ ἄγνωστοι θεώρησαν ἐπιτακτικὸν χρέος νὰ περάσουν νὰ τὸν συχαροῦν. Ἄν ἐντρεπόντου-

σαν λιγώτερο θὰ ζητοῦσαν καὶ συχώρεση γιατί ἔστω τὸν ὑποπευθῆκαν. Κι ὅλο τὸ βράδυ ἐκεῖνος δέχονταν. Κάποια μάλιστα ὥρα ἀκούσθηκε καὶ τὸ τύμπανο μὲ τοὺς ζουρνάδες τοῦ χωριοῦ νὰ διαλαλοῦν χαρμόсуна τὸν ἀδόκητο λυτρωμό.

Μὰ πόσο διαρκεῖ μιὰ ἀνομη χαρὰ; Ἴσως μήτε ὅσο κι ἓνα ἀγριολούλουδο τοῦ κάμπου.

Ἔτσι σὰν ἔφεξεν ὁ Ἀλλάχ τὴν ἐπομένη μέρα μὲ θαυμάσια τὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀγρυπνία πῆρεν ὁ ἀθωομένος φονιάς τὸ δρόμο πρὸς τὸ χωράφι του πού μῆνες ὅσο κρατοῦνταν ὑπόδικος ἔμενεν ἀπεριποίητο. Ἀποροῦσεν ἀκόμη γιὰ τὸ γλυτωμό κι εἰλογοῦσε τὴ στιγμή πού κάποια ὀπτική ἀπάτη εἶχεν ὀδηγήσει τὸ γυιὸ τοῦ θύματος σὲ ἀνεπάντεχη ὑπεράσπισή του. Κανένας φαίνεται στὴν ἀντιπέρα ὄχθη τοῦ ποταμοῦ πού τοῦ παρόμοιαζεν ἀπὸ μακρυνὰ θὰ στάθηκεν ὁ ἀδόκητος σωσσίας. Γιατί ἀλλέως δὲ ξηγοῦσαν τὸ φέροσιμο τοῦ Μανσοῦρ, ἀφοῦ ἀναμφίβολα αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε διαπράξει τὸ κακούργημα μὲ τὰ ἴδια χέρια του πέρα στὸ ἄλῳνι.

Καὶ περπατοῦσε τώρα προσπαθόντας ν' ἀπολαμβάνει μὲ βαθειὰς εἰσπνοὰς τὴ πρωϊνὴ δροσερὴ αὔρα τῆς ἐξοχῆς. Αἰσθάνονταν νὰ ξαναγεννιέται κι ἂν ἔλλιπεν ἓνα ἀλογάριαστο βάρος πού τοῦ ἔσφιγγε τὴν καρδιά θὰ ἐλευθερόνουνταν ἀπὸ κάθε μέριμνα. Ἀκόμα καὶ κάτω ὀπτασίες ξαπλωμένων νεκρῶν μ' ἀνοιγμένα τὰ κρανία καὶ χυμένα ἔξω τὰ μυαλά, τοῦ ἐτάραζαν τὸ νοῦ καὶ τοῦ προκαλοῦσον φόβον ἀπερίγραπτο. Νόμιζε τότε πὼς θὰ πατήσῃ τὸ ξαπλωμένο πτώμα μπροστά του καὶ μὲ φρίκη ὀπισθοδρομοῦσε λοξοδρομόντας. Ἄθελα μιμοῦνταν μεθυμένο.

Ἐξαφνα ὅμως ἐκεῖ πού βιάδιζεν ἔτσι ἀκανόνιστα, ἀπὸ τὶς χαχαροκαλαμιὰς πού φούντωναν πυκνὲς δίπλα στὴ στράτα κάποιος πῆδησε ξωπίσω του δίνοντάς του ἓνα δυνατὸ χτύπημα ροπαλοῦ πάνω στὰ γόνατα. Βγάζοντας ἓνα πνιγμένο ἀνὰχ πού ἔμοιαζε γόγγυσμα πληγωμένου θηριοῦ, γονάτισε στὸ χῶμα ὁ φονιάς.

Ὡς τόσο, πρὶν συνέλθει ἀπὸ τὴν ἔκπληξη καὶ τὸν βαρὺ πόνο, ἓνας γίγαντας ὀρθώθηκε πάνω του. Μιὰ φωνὴ βροντερὴ τοῦ πρωτόγονου ἀνθρώπου πού χειροδικοῦσε ὑψώθηκε σύνωρα θεϊκὴ, ἀμείλικτη.

— Ἀκαρδε τοῦ πατέρα μου φονιά, στὰ χέρια μου παραδόθηκες ἐπὶ τέλους... Μὰ δὲ στοχάσθηκες γιατί χθὲς σὲ ἔσωσα καταραμένε;... Νά, τὸ βουλήθηκεν ὁ Ἀλλάχ νὰ

μὴ λάβει ἐξιλέωση ἢ σκιά τοῦ γονιοῦ παρὰ ἀπὸ τοῦ παι-
διοῦ τὸ δεξιὸν χέρι... Πέθανε τώρα τὸν ἀργὸ θάνατο τοῦ
μαρτυρίου... Κι ἄς ἔβγει ἡ ψυχὴ σου κομματιασμένη,
ὅπως ἐκομματίασες τὴν εὐτυχία ἐνὸς σπιτιοῦ...

Κάθε φράση συντροφεύονταν κι ἀπὸ μουγκὸ ἤχο πὺν
ἄφινε τὸ ὀρμητικὸ πέσιμο τοῦ ροπαλοῦ πάνω στὸ σῶμα
πὺν ἄσπερε. Τὰ κόκκαλα ἔτριζαν ἀπαίσια σὰν ἔσπαζαν καὶ
μάταια οἱ γοερὲς ἐπικλήσεις γιὰ βοήθεια τάραζαν τὴ σι-
γαλιὰ τοῦ ἔρημου τόπου. Μὰ τὸ αἶμα δὲ ξεχείλισεν ἀπὸ τὸ
στόμα παρὰ ὕστερα ἀπὸ ὦρα. Τότε μόνον ἀπεφάσισεν ὁ
αὐτόκλητος δῆμιος νὰ σύρει τὸ κουφάρι ὡς μέσα στὶς πυ-
κνὲς ζαχαροκαλαμιές, ἀφίνοντας ἀξιόλογη προσφορὰ στὰ
κοράκια.

Ἔτσι ἡ διάπλατη στράτα ἀναλάβαινε πάλι τὴ χαρωπὴ
τῆς ὄψης.

Ἀσσιούτ 1923

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΑΓΚΑΡΑΔΑΣ

ΗΔΟΝΗ

Ὅσο ἀπλώνει τὸ τρελλὸ γιορτᾶσι
τῆς ἄγριας καὶ μεγάλης τρικυμίας,
τόσο, στὰ βρόχια τῆς τραχειᾶς μανίας
σφιχτοδεμένη ἡ σάρκα, νὰ χορτάσει

δὲ δύνεται... τὸ λυγερὸ κορᾶσι
μεθᾶ — ὦ γάυρη ὀρμὴ ἐπυθνιμίας —
τ' ἀπὺν κρασὶ στής ἡδονῆς τὸ τᾶσι
σπουδὴ στερνὴ στὴ φλόγα τῆς θυσίας.

Στερνὰ καὶ τᾶνθος τῆς μικρῆς λαγνείας
στὴ μυρωδιά του τὴ βαρεῖα χυμένη
θάνοιξε στὴν ἀγκάλῃ τὴ σφιγμένη...

Τὰ φύλλα ἀργά, σὰ χιόνι, θὰ μαδήσουν,
σὰν νὰ ζητοῦν ἀσκέπαστα νὰφίσουν
τάχνάρια τῆς γλυκειᾶς ἀκολασίας...